

Lesi Zoltán az élet peremvidékeit forgatja fel *Merül* című verseskötetében. Személyes tabuk, mesék, képzelgések, könyörtelen turkálás a tudatalattiban: mindezt a szerző a *merülés folyamata közben* mutatja meg, ahol a valóság és a fikció, a te és az én még éppen (már épp nem) szétválaszthatók egymástól. Nehéz az átmeneteket olvasni.

Hutvágner Éva 67

A NYÚL ÜREGE

Lesi Zoltán: *Merül*

Nehéz, ám mégis kapunk fogódzókat. Az a bizonyos „zuhanó” pillanat lesz ugyanis az a mo-

tívum, amely aztán vezetője is lesz a versek világának – az elemelkedés és az alámerülés egyfajta mintaként generálódik Lesi költészetében. A felébredés (*Kastély, Plüsskutyá*), az elalvás (*Boszorkánycipő, Létrán járók, Receipt*), a szédülés (*Pókfonál*), a felejtés (*Fólia*) bizonytalansága, billegése ráíródik a szülőlvé, gyerekké, szerlemessé válás, az átalakulás folyamataira. A szerző képes arra, hogy a határon-lét érzését pusztán a szerepek és a megszólaló hangok váltásaival, összerosásával felerősítse – így a szerzői hang, a szövegek kölcsönhatása mindvégig a kötet értelmezésének fókuszában van.

A folyamatos, belső párhuzamok mozgatják a verseket: a nyúl üregébe ugrott Alice, a kis lapáttal titkokat (például Oidipusz-komplexust) temető gyerek képei tudatosan hozzák elő a mese pszichoanalitikus olvasatát és vetítik ezt a kötet egészére. A beugrás motívumát a szerző folyamatosan felszínen tartja. „Szabadságot vett ki, mint egy öreg cowboy egy erdei fotelból./ Megtöltötte a sörétest. Nem ő ugrik / a nyúlüregbe, csak kényelmesen ül” (*Cowboy erdei fotelben*), „Mintha lentrőljöttek volna, kinyílt alattam néhány emelet, / és zuhantam, mint Alice / a nyúlüregben, csodálkoztam, / hogy nem félek.” (*Létrán járók*) – ez az utalás részben eszköz is arra, hogy szinte mazochista módon, de legalábbis kendőzetlenül feltárja gyermekkorá és felnőttkorá titkait, hogy egyfajta magánmitológiát hozzon létre.

A lírai én története vagy a felsejülő családtörténet azonban nem állítható össze a mozaikdarabkákból bármilyen precíz olvasó által sem. A családregényt valójában egy túlérzékeny kisfiú mondja végig, aki valódi mesei szereplője saját sztorijának: egyszerre érett férfi és még a lacani tükörstádium előtt lévő gyerek, mindenkivel azonos és önmagától is idegen. A szerzői hang folyamatos menetelése a szöveg minden szintjén felfedezhető – a kisebb ciklusokon a kötetben, az egyes verseken, sőt, mondatokon belül is. A szerzői hang a befogadó gondolatait is saját játszótérnek tekinti, amikor eldönthetlenné teszi, hogy az adott versben éppen szerepjátékot játszik-e saját anyjával, feleségével, gyermekével, apjával, megírva az ő történetüket,

vagy éppen saját énjait változtatja. Magántörténelmének üregébe vagy a személyiségének üregébe ugrott éppen bele? Sőt, gyakran nemcsak a hang eredete kérdéses, hanem a megszólított kiléte is. A *Jerry* című vers, amely a mesét a maga rajzfilm mivoltában írja meg az egér szemszögéből 68 (a megírásban megjelenik a mesenéző szeme és füle, a futás közben gyorsuló hegedűszo), ám hogy kinek szól, hová illeszthető a nagy családi egészben, az kibogozhatatlan: „...és minden nap / fél órát sírok a kedvedért, hogy vékonyabb / legyek, mégse örülsz, nem vagyok elég.” A szerepjáték egyébként vállalt formája ennek a kötetnek is – és a szerző írásmódjától sem idegen, gondolva az előző kötetére. Az eljátszás, az álöltözet, a bebábozódás motívumai összeolvadnak. „Minden lélegzetvétellel közeledik / a karneváli éjjel, amikor beöltözöm neked.” (*Alice voodoo babája*)

A szülei szeretkezését végignéző gyerek, aki anyja fenekét nézi gyomlálás közben – „visszaköltöznék testébe, keresztülúszva, / mint spermium, akit legyőzött a honvág” (*Honvág*) – és a feleségét megcsaló férj (*Leterített fák*) szavai a teljes őszinteséggel küszködnek. Nem annyira a kimondhatatlannal, hanem azzal, hogy a dolgok kimondhatók, csak talán egy másik nyelven. A nyelv kérdését tematizálják a kötet legerősebb versei. A *Szájzá*rban a fogorvoshoz vitt gyerek csak a „tagadás nyelvén” szól, „csak a M hang / jön belőlem”, és külön világba kerül, ahogy erőszakkal kinyitják a száját: az orvos és az anyja világába, „egy másik országba, ahol a meséket / idegenül mondják.” A *Leterített fák* férje szeretőjével „egy másik nyelven” levelezik, így a feleség hiába olvassa azokat. Az *Arion* védőangyala nem szólal meg, amíg a kisfiú le nem írja a nevét egy papírra.

Őszinte, elegáns és bátor kötet a *Merül*. Bár néha úgy fest, mintha azt a nyelvet írná, amelyet Arionnal, az angyallal beszélnek, mégis utalásokat hagy el a szövegben, meséket és párhuzam-morzsákat, amelyeket követve titkai közé leshetünk, és amelyek nyomán haladva ráláthatunk egy élet átmeneteinek sorára. (*JAK-Prae.hu, Bp. 2014*)